

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Collegium Universi Juris Canonici

Engel, Ludwig
Salisburgi, 1693

10. De Ordine Cognitionum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61596](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61596)

TITULUS X.
De Ordine Cogni-
tionum.

SUMMARI A.

1. Illa quæstio in iudicio prius decidenda est, à quâ altera dependet.
2. Si quæstio incidens sit spiritualis, remittenda est ad forum Ecclesiasticum, & Judex secularis super quæstione principali debet interim suspendere.
3. Spoliatus spoliatori super aliâ causâ non tenetur respondere ante restitutionem spoli.

Non raro evenit, quòd in iudicio præter quæstionem principalem aliæ incidentes emergant & proponantur, quæ non minùs ac principalis suam discussionem requirunt: quo igitur ordine illæ tractandæ sint, hic agitur. Breviter dicendum, quotiescunque una quæstio dependet ab alterâ, illa prius, à quâ altera dependet, iudicanda est. Sic si aliqua fæmina petat virum tanquam sponsum vel maritum suum; e contra vir dicat, fæminam esse suam consanguineam, prius de consanguinitate, quàm de contractu sponsalium discipiendum erit: quia valor sponsalium dependet à quæstione consanguinitatis, & frustra probarentur sponsalia, si tota illa probatio ex post facto concideret propter probatam consanguinitatem. *cap. 1. h. t.* Eodem modo, si petat filius hereditatem paternam, & alii filii vel consanguinei defuncti negent, ipsum esse filium, vel si negent esse legitimum, omnium primo quæstio filiationis, vel legitimæ discutienda erit. Et quidem si causa hereditatis dependeat à valore matrimonii, aut ejus effectu, e. g. si dicatur: *matrimonium* ex quo filius petens hereditatem natus est, propter certum impedimentum Canonicum non valuisse, remittenda erit ad Judicem Ecclesiasticum, & in-

Rr 2

& in-

iam Parochi sufficere, communis est sententia.

Notandum est VIII. Quamvis in *c. 1. h. t.* dicatur, quòd dies Dominica à Vesperis Vesperam cum omni veneratione observanda sit; nihilominus in Europa esse receptum, quòd Festa quantum ad abstinentiam à servilibus operibus computeantur à media nocte usque ad alteram mediam noctem, testatur Panorm. in *cap. 1. hoc tit. Covar. Var. Resolut. lib. 4. cap. 19. num. 9.* talem autem consuetudinem valere & attendendam esse, textus est in *c. 2. eodem tit.*

Notandum est postremò: quòd alterum præceptum de audienda Missa tanquam humanum & positivum non obliget cum tanto rigore, ut nullo modo quis ab eo excusetur. Etenim non tantum impotentia physica (qualis est in mari navigantium, incarcerationum, lecto affixorum & similibus) sed etiam moralis, si arbitrio prudentis viri sit gravis, excusat ab audienda Missa. Dicitur autem moralis impotentia, quando licet non subit absoluta impossibilitas, subest tamen difficultas propter periculum amittendæ valetudinis aut rei domesticæ. Unde excusantur qui infirmi sunt, aut infirmis servant; qui tempore pestis se domi continent, item matres & ancillæ, quæ infirmis assistunt, qui propter distantiam templi domum periculose deserunt &c. pudor quoque, si gravis sit, secundum communem sententiam ab audienda Missa excusat: puta, si mulier honesta cum dedecore sui status non honestè vestita sit, vel si aliqua ceteroquin bonæ existimationis ex delicto prægnans appareat. &c. Consuetudo etiam quandoque excusat, si v. g. in aliquibus locis vidua vel puerpera per aliquod tempus templum ingredi non soleat; de quibus omnibus videri possunt

DD. antea citati.

& interim Judex secularis in causa principali superledebit, *c. tuam. 3. b. t.* Porro speciale privilegium habet is, qui ab alio bonis suis spoliatus est, ita ut, si a spoliatore super alia causa conveniatur, & ipse excipiat de spolio sibi facto, causa spoliij primitus tractanda sit: quia spoliatus ante omnia est restituendus, nec tenetur prius in alia causa respondere spoliatori, sicut hac de re infr. in Tit. de Restitutione spoliatorum pluribus dicitur.

TITULUS XI.

De Plus Petitionibus.

SUMMARIUM.

1. Plus debito petens in judicio punitur.
2. Quatuor modi plus petendi, re, tempore, loco, causa.
3. Poena plus petentium quae?
4. Cessat haec poena, si probatum fuerit, non malitiosè plus petitum esse.

Inter incidentes quaestiones quandoque movetur, quòd actor plus petat, quam sibi debeat, id cum iniquum sit, impune non permittendum; qualiter verò haec actio iniqua actoris puniatur, *h. z.* tractatur.

2 Dicitur actor plus petere quatuor modis, scilicet *re, loco, tempore, vel causa.*

Re plus petitur, si cum actori debeantur 10. petat 20. vel cum res sit ejus tantum pro dimidia parte, petat totam. *Tempore* plus petitur, qui petit ante diem, vel existentem conditionem pactioni seu obligationi adjectam. *Loco* plus petit, qui rem in alio loco petit, quam ubi conventum est, ut solvatur. *Causa* denique plus petitur, cum aliquid in genere vel alternativè debetur, & res in specie, vel unum præcisè petitur, prout fufius explicant Interp. ad §. si quis agens. 33. v. plus autem. *Instit. de Action.*

Poena plus petentis est, ut si *re*, vel *causa* plus petatur, condemnatur in expensis quas Reus in illo judicio facit: imò si *causa* plus petatur, Reus omninò ab instanti absolvitur, & actor debet novam actionem secundum naturam obligationis instituere, quia ex priorè actione Reus non est obligatus. Quod si *loco* plus petatur, proceditur quidem ad sententiam, sed actor condemnatur in id, quod interest Reus debito loco non fuisse petitam. Si *tempore* plus petatur, Actor condemnatur in expensas, & Reo duplicantur induta solvendum, ita ut si e. g. prius fuisse petitum plus petatur, jam non tenetur nisi post biennium. Videatur etiam quae ibi notat Panorm. in *c. ubi. b. t.* Notandum est, quòd haec poena locum habeant, si actor probavit, se non male, sed julto errore ductum plus petisse, si quis totum legatum petierit, & ei factò proferatur alia testatoris scriptura. Codicillus legatario planè incognitus, quo dimidia pars legati ei adempta & data est: Nam error facti praebet excusationem, cum prudentissimos & quosque fallere possit. §. si quis agens. *Instit. de Act.* Et in *l. i. in fin. Cod. de avaritiam* id fecisse.

TITULUS XII.
De Causa possessionis
proprietas.

SUMMARIUM.

1. Quid sit causa possessionis & proprietatis.
2. Causa possessionis datur etiam in incorporatis, quibus datur quasi possessio.
3. Judicium possessorium aliud est ordinarium, summarium, summarissimum, seu tuncum.